

Liikunnan palvelukokonaisuus – palvelusuunnitelma

I Kuvaus toiminnasta

Liikunnan palvelukokonaisuuden perustehtävänä on aktivoida turkulaiset liikkumaan ja edistämään hyvinvointiaan liikunnan avulla. Palvelukokonaisuus vaalii liikunta- ja urheilukulttuuria luomalla edellytyksiä kuntalaisten terveyttä edistävälle liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa eri kohderyhmille, erityisesti passiivisille ja erityisryhmille.

Liikunnan palvelukokonaisuus koostuu kahdesta yksiköstä. **Liikunnallisen elämäntavan yksikkö** järjestää ohjatun liikunnan palveluita sekä itse että ostopalvelusopimuksin eri ikä- ja kohderyhmät huomioiden. **Liikuntapaikkayksikkö** ylläpitää, suunnittelee ja kehittää liikuntapaikkaverkkoa, vastaa kunnallisten liikuntapaikkojen vuorojaosta ja vuorojen laskutuksesta, toteuttaa uimahallien ja maauimaloiden ohjatut liikuntapalvelut sekä hoitaa tuotemyynnin asiakaspalvelupisteillä. Kokonaisuuteen kuuluu yhteensä n. 400 erilaista sisä- ja ulkoliikuntaolosuhdetta, joista n. 200 on vuoronvaraustoiminnan piirissä. Lisäksi liikunnan palvelukokonaisuus valmistele ja käsittelee liikuntalautakunnan myöntämät avustukset. Avustuksia jaetaan turkulaisten liikunta- ja urheiluseurojen sekä liikuntaa järjestävien yhdistysten toimintaan, niiden käyttämien liikuntaolosuhteiden kuluihin, seurojen ja yhdistysten henkilöstön kouluttamiseen, liikuntapaikkojen rakentamiseen ja peruskorjaamiseen sekä nuorten urheilijoiden palkitsemiseen.

Liikunnan palvelukokonaisuuden **toiminta tukeutuu osaltaan kansallisiin Liikkuvat-kehittämishjelmiin**, joiden tavoitteena on edistää eri ikäisten kuntalaisten fyysistä aktiivisuutta. Keskeisiä kohderyhmiä ovat lapset ja nuoret, perheet, työkäiset ja ikääntyvät. Lasten ja nuorten valtakunnallisiin ohjelmiin lukeutuvat Harrastamisen Suomen malli, Liikkuva varhaiskasvatus, Liikkuva koulu ja Liikkuva toinen aste. Perheiden osalta toimintaa kehitetään Liikkuva perhe -ohjelmaa hyödyntäen. Työkäisten linjaavana ohjelmana toimii Liikkuva aikuinen ja ikääntyneiden terveysliikuntaohjelma on nimeltään Voimaa vanhuuteen. Kaikki Harrastamisen Suomen mallin toimenpiteet sekä osa Liikkuva aikuinen -ohjelman kehittämistoimista toteutetaan valtakunnallisella rahoituksella.

Liikkumisen aktivoinnin tuotteita ja palveluita on lapsille ja nuorille seitsemän sisältäen myös koululiikunnan: Lasten liikunnan ihmemaa 1–12-vuotiaille, alakoulujen ja erityisen tuen koulujen Liike-kerhot, koululiikunnanohjauksen palvelut, lasten ja nuorten soveltavan liikunnan palvelut, Harrastamisen Turun malli -hankkeen kerhotoiminta, yläkoulujen KouluPT-toiminta ja etsivä harrastustoiminta. Työkäisille ja ikääntyville on tarjolla 12 erilaista vaihtoehtoa: Leidit liikkeellä, Kunnon äijät, Ihanaiset naiset, Raskas sarja, leikkipuistojummat, senioriranneke (sis. starttikurssit ja KuntoVoitas), +75-vuotiaiden VoiTas -toiminta, Liiku lähellä -ryhmätoiminta, työkäisten ja ikääntyneiden soveltavan

liikunnan palvelut, ryhmämuotoinen liikuntaneuvonta, monikulttuuriset liikuntapalvelut, kuntosalin ABC-kurssit ja ruotsinkieliset palvelut. Omatoimiliikkuja palvelevat mm. kausituotteet ja sarjalataukset sekä Kimmoke-tuote, joilla pääsee liikkumaan Turun kaupungin liikuntapaikoille. Lisäksi Saattajakortti tukee vammaisen ja pitkäaikaissairaana liikunnan harrastamista.

II Toimintaympäristön muutos

Suurimpina ajankohtaisina muutostekijöinä ovat liikkumattomuus kaikissa ikäryhmissä, kunnallisen liikuntapaikkaverkon supistuminen, väestörakenteen muutoksen vaikutukset liikuntapalveluiden järjestämiseen, taloudellisen eriarvoisuuden lisääntyminen, liikuntakäyttäjymisen polarisoituminen ja nuorten korkea drop out seuratoiminnassa.

Liikkumattomuuden ja paikallaanolon vuosikustannukset ovat Turussa UKK-instituutin laskelmien mukaan n. 104 miljoonaa euroa vuodessa. Jos liikkumattomien määrä vähentyisi 9 prosentilla ja paikallaan olevien 16 prosentilla, kustannukset vähenisivät laskurin mukaan n. 15 miljoonaa euroa vuodessa.

Turkulaisten liikuntakäyttäjymisen tilaa kuvaa **polarisoituminen**: osa kaupunkilaisista on fyysisesti aktiivisia arkiliikkuja, joilla on liikunnallisia harrastuksia, kun taas osa ei liiku arjessaan lainkaan. **Harrastamisessa ja liikuntakäyttäjymisessä on havaittavissa merkittäviä alueellisia eroja:**

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky:

- Turkulaisista 5-luokkalaisista 40 %:lla ja 8-luokkalaisista 44 %:lla fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla, erityisesti Maaria-Paattinen, Varissuo-Lauste, Pansio-Jyrkkälä ja Nummi-Halinen suuralueilla. (Move-mittaukset 2023)

Lasten ja nuorten harrastus- ja liikuntakäyttäjyminen:

- Lasten ja nuorten liikkumissuosituksen saavuttavien **määrä vähenee merkittävästi iän myötä valtakunnallisesti**: 7-vuotiaat 58 %, 9-vuotiaat 50 %, 11-vuotiaat 42 %, 13-vuotiaat 26 %, 15-vuotiaat 15 % ja 16–20-vuotiaat 8 % (LIITU-tutkimus 2018; 2020).
- Turkulaisista 4–5-luokkalaisista 43 %, 8–9-luokkalaisista 26 %, lukiolaisista 24 % ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoista 18 % **liikkuu liikkumissuosituksen mukaisesti vähintään tunnin päivässä**. Vähiten liikuntasuositus saavutetaan Runosmäki-Raunistula ja Nummi-Halinen suuralueilla. (Kouluterveyskysely 2023)

- **7–19-vuotiaista n. 16 % ei harrasta säännöllisesti ja ohjatusti mitään, mutta haluaisivat harrastaa.** Varissuo-Lausteella 23 % ja Perno-Pansiossa 28 %. Harrastamisen merkittävimminä esteinä ilmenivät harrastamisen kustannukset, tarjonnan puute kodin lähellä, harrastuspaikkojen liian kaukainen sijainti, harrastuskaverin puute sekä ajan puute.
- 7–15-vuotiaiden vanhemmista n. 25–30 % ja 16–19-vuotiaista n. 20 % toivoo 150–300 euron vuosittaista tukea harrastamiseen (Turun kaupungin harrastuskysely 2021)

Lasten ja nuorten seuratoimintaan osallistuminen:

- Turkulaisissa seuroissa harrastaa 12 730 turkulaista 7–19-vuotiasta, mikä on 73 % kaikista turkulaisissa seuroissa harrastavista 7–19-vuotiaista 17 407 (Turun kaupungin avustusjärjestelmä)
- Turkulaisissa seuroissa turkulaisia suhteessa ikäryhmän väestömäärään on 7–11-vuotiaista n. 79 %, 12–15-vuotiaista n. 58 % ja 16–19-vuotiaista n. 25 % (Turun kaupungin avustusjärjestelmä)
- Alle 7-vuotiaita turkulaisia seuroissa 3 953 (77 % kaikista), 7–11-vuotiaita 6 722 (76 %), 12–15-vuotiaita 3 962 (70 %) ja 16–19-vuotiaita 2 927 (70 %) (Turun kaupungin avustusjärjestelmä)

Aikuisten liikuntakäyttäytyminen:

- 20–64-vuotiaista 44 % (*42 %), yli 65-vuotiasta 32 % ja yli 75-vuotiaista 27 % saavuttaa terveystieteiden suositusten. Yli 20-vuotiaiden osalta terveystieteiden suositukset toteutuvat merkittävästi vähemmän Pansio-Jyrkkälä (31 %), Runosmäki-Raunistula (35 %) ja Varissuo-Lauste (36 %) suuralueilla, kuin keskimäärin koko Turussa (41 %). 20–64-vuotiaista 20 % arvioi työkykynsä niin heikoksi, ettei usko jaksavansa työskennellä. Yli 65-vuotiasta 16 % (*19 %) kokee vaikeuksia 500 metrin matkan kävelyssä. Kaatumisiin liittyvien hoitajaksojen määrä on Turussa systemaattisesti vähentynyt vuodesta 2018 alkaen (Terve Suomi 2023)
- Eniten aikuisten liikkumista edistävät lähellä sijaitsevat luontoympäristöt, kevyen liikenteen väylien parantaminen ja viestinnän lisääminen, ikääntyneillä myös lähialueella järjestetty ohjattu toiminta. Eniten liikkumista rajoittavat laiskuus ja saamattomuus, suuret kustannukset ja liikuntapaikkojen sijainti kotiin nähden. (Aikuisten liikkumiskysely 2022) *Vuoden 2020 Finsote –tutkimus

Liikkumis- ja harrastamistottumusten ohella **Turun liikuntapaikkaverkko** on mittavien päivitysten tarpeessa. Elinkaariensa päässä olevien kahdeksan suuremman ydinliikuntapaikan lisäksi kouluverkon dynaamiset muutokset vaikuttavat suuresti verkkoon vähentäen sisäliikuntasalien ja ulkokenttien määrää sekä näin luovat haasteita niin liikunta- ja urheiluseurojen toiminnan kuin koululiikunnan järjestämiselle. **Turun kaupungin hiilineutraaliustavoite** haastaa Liikunnan palvelukokonaisuutta pohtimaan myös mm. sitä, miten lasten ja nuorten harrastuskuskaamiseen liittyvää yksityisautoilua voisi hillitä päästöjen vähentämiseksi.

III Kehittämissuunnitelma

Liikuntapaikkarakentamisen kehittämiseksi suuntaa antaa pormestariohjelmassa mainitut kaupunginvaltuuston päättämät (11.4.2022 § 67) liikuntapaikkaverkon kehittämissuunnitelmat sekä sen toimeenpanopäätökset vuosille 2022–2024 (kh 30.5.2022 § 246). Toimeenpanopäätöksessä on nostettu esille mm. kouluhankkeiden yhteydessä toteutettavat sisä- ja ulkoliikuntaolosuhteet, joita kehitetään mm. liikuntaolosuhteiden riittävä koko ja alueellinen tarjonta huomioiden. Harrastusmahdollisuuksien tarjoaminen lähempänä kotia vähentää harrastuskuskausta, mikä tukee Turun kaupungin hiilineutraaliustavoitetta. Vuonna 2025 liikuntapaikkaverkkoa kehitetään mm. peruskorjaamalla olemassa olevia, mutta elinkaarensa päässä olevia ulkoliikuntapaikkoja. Liikuntapaikkaverkon kehittämissuunnitelman mukaisesti ensisijaisena kohteena ovat omatoimiseen liikuntaan kannustavat kaikille avoimet liikuntapaikat.

- Jäkärän urheilupuiston peruskorjaus ja toimintojen kehittäminen sekä monipuolistaminen. Peruskorjattuna olosuhteet laaduntaa huomattavasti pohjoisen Turun liikuntapaikkaverkkoa.
- Hirvensaloon rakennetaan kuntoportaatiin täydentämään kaupungin olosuhteverkostoa.
- Urheilupuiston yläkentälle asennetaan uusi tekonurmi ja vanha nurmi kierrätetään Turun kaupungin tekonurmien uusimis- ja kierrätysuunnitelman mukaan Teräsrautelan kentälle.
- Lausteen kuntoradan valaisinpylväät ja valaisimet uusitaan. Lisäksi kuntoradan opasteet uusitaan kaupungin opastamisen konseptin mukaiseksi.
- Mannerheimipuiston peruskorjaus valmistuu vuoden 2025 aikana.
- Skanssin keskuspuiston ulkoliikuntaolosuhteiden rakentaminen on käynnissä.
- Uuden skeittiparkin suunnittelua ja hankintaa edistetään vuoden 2025 aikana. Rakentaminen on tavoitteena toteuttaa vuosien 2026–2028 aikana.
- Kouluhankkeiden osalta liikuntapalvelut ovat mukana mm. Linnakaupungin monitoimitalon ja Karhunaukion yhtenäiskoulun suunnittelussa. Tarkoituksena on edistää linjausten mukaisten liikuntaolosuhteiden toteuttamista, kuten esimerkiksi koulujen pihojen kehittämistä liikuttavammiksi sekä lasten ja nuorten motorisia taitoja kehittäviksi kokonaisuuksiksi. Lisäksi liikuntapalvelut ovat mukana myös muiden koulujen uudis- ja peruskorjaushankkeissa.

Kaupunginvaltuuston päättämä (12.12.2022 § 249) liikunnan **avustusjärjestelmän ja kunnallisten liikuntatilojen hinnoittelumallin uudistus** tukee omalta osaltaan liikuntapaikkaverkon kehittymistä sekä huomioiden aiempaa tasavertaisemmin eri taustoista tulevat lapset ja nuoret sekä eri

liikuntalajeja tarjoavat seurat ja yhdistykset. Vuoden 2025 alusta käyttöön otettavan uudistuksen kokonaistavoitteena on vähentää lasten ja nuorten liikkumattomuutta, edistää hyvinvointia liikunnan keinoin sekä hillitä harrastamisen kustannusten nousua.

Liikuntatilojen vuokratuki:

- Alle 20-vuotiaiden osalta yksityisten ja yhdistysomisteisten liikuntatilojen käytön tavoitteellista tukea korotetaan n. 50 %:sta n. 70 %:iin, jotta kunnallisten ja yksityisten liikuntatilojen käyttö olisi nykyistä tasavertaisempaa käyttäjille.

Kunnallisten liikuntatilojen käytön hinnoittelu:

- Kunnallisten liikuntatilojen käytön hinnoittelu muuttuu. 7–19-vuotiaiden vuorojen hinnat ovat n. 0–30 % vastaavan liikuntatilan markkinahinnasta. Yli 20-vuotiaiden vuorojen hinnoittelu synkronisoidaan 7–19-vuotiaiden vuorohinnaston kanssa. Alle 7-vuotiaiden vuorot ovat maksuttomia myös vuodesta 2025 eteenpäin.

Boostii-etu (harrastekortti):

- 1.1.2025 uutena avustusmuotona otetaan käyttöön 7–19-vuotiaille turkulaisille jaettava taloudellinen tuki (Boostii-etu). Vuosittainen tuki on 160–300 € ikäryhmästä riippuen ja se toimii taloudellisena tukena ohjatun liikunnan harrastamiseen turkulaisissa seuroissa/yhdistyksissä.
- Vähävaraisten lapsille ja nuorille suunnattu erillinen lisätukimalli luodaan vuoden 2024 aikana. Mallin yksityiskohdista päätetään liikuntalautakunnassa vuoden 2024 loppuun mennessä.
- Boostii –etu tarvitsee toimiakseen sähköisen ratkaisun, joka rakennetaan Kuntien Tiera Oy:n toimesta. Rakennettavan sähköisen ratkaisun ensimmäinen versio otetaan käyttöön vuoden 2025 alusta. Sähköistä ratkaisua jatkokehitetään vuoden 2025 aikana, mm. tiedolla johtamisen kyvykkyyksien sekä mahdollisen tekoälytyökalun rakentamisen osalta.
- Käyttöön tulee myös uusi valmennus- ja ohjaajaosaamisen kehittämisen malli, joka tukee liikunta- ja urheiluseuroissa sekä liikuntaa järjestävien yhdistyksissä toimivien valmentajien ja ohjaajien osaamisen kehittymistä. Osaamisen kehittämisen mallin tavoitteena on varmistaa valmentajien ja ohjaajien valmiudet toimia vastuullisesti ja lapsilähtöisesti. Mallin mukaisten sisältöjen ja tavoitteiden saavuttamiseksi rakennetaan mentorointimalli sekä työkalut ja menetelmät mentoroinnin toteuttamiseksi ja arvioimiseksi. Mentorointimallin rakentaminen toteutetaan Suomen Valmentajat ry:n asiantuntija-apua hyödyntäen.
- Viestinnällisiä toimenpiteitä toimeenpannaan viestintäsuunnitelman mukaisesti seurojen ja kotitalouksien suuntaan. Toimenpiteiden toteutuksessa hyödynnetään sidosryhmiä. Lisäksi Boostii –etuun liittyviä käyttäjäkoulutuksia jatketaan vuonna 2025.

- Uudenlaisen toimintakulttuurin systeemitason muutosta, Boostii-edun käyttöönottoa, käyttäjäkoulutuksia, viestintää kotitalouksiin ja seuroihin sekä sähköisen ratkaisun jatkokehittämistä tiedolla johtamisen ja informaatio-ohjauksen työvälineenä edistetään Suomi Liikkeelle innovaatiohausta saadulla avustuksella.
- Yhteistyössä Novo Nordisk Finland:n kanssa saadulla Cities for Better Health Seed fund –hankerahoituksella tuetaan Boostii-edun käyttöä seurayhteistyöllä sosioekonomisista heikoimmille suuralueille (Pansio-Jyrkkälä, Varissuo-Lauste, Nummi-Halinen). Hankkeessa pilotoidaan Boostii-edun ja seuratoiminnan tietoisuutta sekä Boostii-edun käyttöä lisääviä harrastuspäiviä. Lisäksi hankkeessa luodaan seurakumppanuus Boostii-etuun sisältyvää matalan kynnyksen toimintaa. Toimintaan kannustamiseksi tarjotaan välipaloja. Hankkeessa markkinoidaan Boostii-etua ja käynnistyyvää toimintaa tapahtumissa ja erilaisin viestinnällisin toimenpitein.

Uusi harrastuspolku:

- Harrastamisen Suomen mallin kehittämishankkeen tuotoksena valmistunut Boostii-edun käyttöä tukeva lasten ja nuorten uusi harrastuspolku otetaan vaiheittain käyttöön vuonna 2025. Uusi harrastuspolku sisältää kohderyhmäkohtaiset palvelu-/asiakaspolut. Uusi seuroja osallistaen kehitetty polku tukee avustusuudistusta sulauttamalla seuratoiminnan kanssa päällekkäisiä kaupungin kerho- ja harrastusryhmiä seurojen omaksi toiminnaksi Boostii-edun piiriin.
- Uusi polku luo paremmin ja selkeämmän alueellisen resursoinnin palvelutarjonnassa, uusia matalan kynnyksen ryhmiä katvealueille ja –kohderyhmille
- Uudistus keventää kaupungin hallinnollista koordinaatiota ja vähentää byrokratiaa, kehittää harrastamattomille nuorille suunnattuja starttiryhmiä ja parantaa harrastamattomien palveluohjausta sopivien harrastusten äärelle mm. etsivän harrastustoiminnan, sähköisen ratkaisun kautta.
- Myös osallisuuteen panostetaan uudella tavalla harrastuspolun eri vaiheissa drop-outtia ehkäisevin uusin elementein ennen harrastamista, harrastamisen aikana ja harrastamisen jälkeen
- Harrastamista kehitetään uudella rakenteella yhteisövaikuttavasti alueellisesta näkökulmasta tietoon ja analyysiin pohjautuen sekä luomalla vakiovuorojakoon uusi malli. Yhteisövaikuttavuuden -toimintamallia pilotoidaan vuoden 2025 aikana Pansio-Jyrkkälä suuralueella sekä Suikkilan uudella koululla.

Liikunnan palvelukokonaisuus on tärkeä osa **Yhteisöllinen Turku -kärkihanketta**, jossa tuetaan turkulaisten mahdollisuuksia lisätä hyvinvointiaan ja panostetaan asuinalueiden tasapainoiseen kehittämiseen. Suunnittelua ja toimenpiteitä tehdään yhteistyössä järjestökentän, asukkaiden ja yritysten kanssa. Hanke koostuu kolmesta osiosta: Hyvän mielen Turku, Liikkuva Turku ja Uudistuvien lähiöiden Turku. Keskeisiä teemoja ovat yksinäisyyden vähentäminen, mielenterveyden tukeminen, syrjäytymisen ehkäisy, liikkuminen ja harrastaminen, kotouttaminen ja lähiöiden kehittäminen.

Liikunnan palvelukokonaisuus on päävastuussa kärkihankkeen Liikkuva Turku -osiosta. Vuoden 2025 toimenpiteitä ovat mm.

Avustusjärjestelmän ja tilahinnoittelun uudistaminen:

- Sähköisen kokonaisratkaisun toteutus tukemaan edellä mainittuun avustusuudistukseen sisältyvän Boostii-edun käyttöönottoa
- Avustusuudistukseen sisältyvän valmennusosaamisen mallin jalkauttaminen seura- ja yhdistyskentälle

Lasten ja nuorten kärkitoimet:

- Harrastamisen Turun Mallin toteutus koulupäivän aikana
- Lasten ja nuorten harrastamisen edistäminen yhdessä seurojen ja yhdistysten kanssa tukemalla uusien matalan kynnyksen harrastamahdollisuuksien luomista eri puolille Turku
- Viestinnän kehittäminen nuorten tavoittamiseksi vertaisviestinnän keinoin

Työikäisten kärkitoimet:

- Ryhmämuotoisen liikuntaneuvonnan juurruttaminen sekä palveluohjauksen vahvistaminen Varhasta ja työterveyshuollon palveluista, palveluketjut neuvontaprosessin jälkeen
- Liikunnan elinvoimaohjelman valmistelu. Liikkuminen keskeiseksi osaksi työkyvyn ja työelämän edistämistä, yritysten ja Turun kaupungin henkilöstöliikunnan sekä liikunnan yritystoiminnan kehittäminen

Ikääntyvien kärkitoimet:

- +75 VoiTas-tehoryhmien ja alueellisen Liiku lähellä-toiminnan juurruttaminen yhdessä kolmannen sektorin ja muun kumppanuusverkoston kanssa.
- Ikääntyneiden viestinnän lisääminen kohdennetuilla toimenpiteillä, etsivän ja jalkautuvan työn sekä printtaviestinnän, mm. Senioreiden hyvinvointioppaan avulla

Turun kaupungin soveltavan liikunnan kehittämissuunnitelma 2023–2027 valmistui keväällä 2023. Suunnitelma toimii toimintarajoitteisten henkilöiden liikuntapalvelujen kehittämisen työvälineenä. Kehittämistyössä pilotoitiin Liikuntatieteellisen Seuran ja Lounais-Suomen aluehallintoviraston luomaa soveltavan liikunnan strategiatyökalua, jonka tavoitteena on liikuntapalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden ja kansalaisten tasa-arvoisen kohtelun vahvistaminen liikuntapalveluissa. Suunnitteluun osallistui toimijoita kaupungin eri palvelukokonaisuuksista, Varsinais-Suomen hyvinvointialueelta sekä Turun seudun yhdistyksistä ja järjestöistä.

Soveltavan liikunnan kehittämissuunnitelman mukaisia tavoitteita vuonna 2025 ovat mm.

- Varsinais-Suomen hyvinvointialueen ja palveluohjauksen kehittäminen Voimaa vanhuuteen -ohjelmassa
- Ikääntyneiden lähiliikunnan toteuttaminen kattavasti eri asuinalueilla (tavoitteena 35 eri aluetta) ja VoiTas-tehoharjoittelun laajentaminen
- Ryhmämuotoisen liikuntaneuvonnan pilotointi liikkumisrajoitteisten kohderyhmälle
- Esteettömyyden huomiointi liikuntapaikkahankkeiden tarveselvitysvaiheissa ja esteettömyysstandardien näkyväksi tekeminen rakennussuunnitteluvaiheessa sekä liikuntapaikkojen esteettömyystietojen päivittäminen Palvelutietovarantoon
- Asumispalvelu- ja päivätoimintayksiköiden arjen aktiivisuutta edistävien toimenpiteiden kehittäminen
- Saattajakortin jatkokehittäminen tehostetun ja erityisen tuen hallintopäätöksen saaneille lapsille
- Perusopetuksen ja 2. asteen erityisen tuen koulujen ja oppilaitosten liikunnallisuuden edistäminen yhteistyössä Varha:n lasten kuntoutuksen kanssa

IV Yhteisvaikuttava ja poikkialainen toiminta

Uusi Turku -toiminta- ja johtamismallin keskiössä on entistä vahvempi ihmislähtöinen ja poikkialainen yhteisvaikuttava toiminta. Toiminnassa on kolme tasoa: yhteisvaikuttava johtaminen, yhteisvaikuttava palveluiden ja palveluverkon sovittaminen asiakastarpeen resurssiviisaaseen täyttämiseen sekä asiakasviestintä ja ohjaaminen oikeisiin palveluihin oikeaan aikaan. Uusi Turku -toimintamallia toteuttamaan on alkuvuonna 2023 perustettu uudet monialaiset johtoryhmät: hyvinvointi, elinvoima, kaupunkiympäristö ja integraatio. Uuden Turun toimintamallin poikkialaisia pilotteja ovat lasten ja nuorten palvelukokonaisuus, segregaatian ehkäisy, työllisyyspalvelu-uudistus sekä koulujen pihojen yhteistoiminnallinen uudistaminen.

Turun kaupungin päivitetyn hallintosäännön (kv 17.4.2023 § 74) mukaan lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden tehtävänä on johtaa muutoshanketta, jossa luodaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvat palvelut kokonaisvaltaisesti huomioiva johtamismalli. Palvelukokonaisuus vastaa siitä, että resurssit kohdistetaan tietoon ja tarpeisiin perustuen tuottaen lapsille ja nuorille hyvinvointia ja kaupungille elinvoimaa. Turun kaupunginhallitus päätti kesäkuussa 2024 yhteisvaikuttavan johtamisen toimintamallista, jonka tarkoituksena on puuttua segregaatiokehitykseen entistä tavoitteellisemmin (Kh 10.6.2024 § 208). Pitkän tähtäimen tavoitteena on vähentää asuinalueiden ja eri sosioekonomisten ryhmien välisiä eroja Turussa.

Liikunnan palvelukokonaisuus tekee yhteistyötä laaja-alaisesti kaupungin muiden palvelukokonaisuuksien ja -alueiden kanssa. **Alle on koottu lapsiin ja nuoriin liittyviä käytännön esimerkkejä yhteisvaikuttavasta ja poikkialaisesta toiminnasta, joilla vähennetään**

segregaation vaikutuksia. Näiden esimerkkien lisäksi yhteisvaikuttavaa ja poikkihallinnollista toimintaa toteutetaan myös työikäisten ja ikääntyvien kohderyhmien osalta niin kaupungin palvelukokonaisuuksien, Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kuin kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

- **Uudella avustus- ja tilahinnoittelumallilla** halutaan kannustaa lapsia ja nuoria liikkumaan säännöllisesti, ehkäistä lasten ja nuorten syrjäytymistä, hillitä harrastamisen kustannusten nousua sekä tukea liikunta- ja urheiluseuroja heidän toiminnassaan liikkumisen, liikunnan ja urheilun edistämiseksi. **Avustusjärjestelmän uudistukseen** liittyvän Boostii -edun (harrastekortin) sähköisen järjestelmän kehitystyötä edistetään yhdessä kaupungin kehittämis-, hankinta- ja IT-palveluiden sekä projektitoimiston kanssa. Uudistuksen viestinnässä mukana ovat kaupungin viestintäpalvelut sekä kärkihankkeet.
- **Liikuntapaikkaverkon kehittämisen** kokonaistavoitteena on lisätä liikettä luomalla entistä monipuolisempi ja laajempi liikuntapaikkaverkko, jota kehitetään ja ylläpidetään eri toimijoiden välisellä yhteistyöllä. Kehittämislinjauksilla edistetään palveluiden alueellista kattavuutta, mikä ehkäisee syrjäytymistä sekä lieventää asuinalueiden välistä eriarvoisuutta. Esimerkiksi kouluverkkoon liittyvissä peruskorjaus- ja uudisrakennushankkeiden yhteydessä huomioidaan entistä laajemmin koko liikuntapaikkaverkon tilanne ja sen alueelliset kehittämistarpeet sekä vahvistetaan lähiliikunnan mahdollisuuksia asuinalueilla. Muuttamalla avustamisen rakenteita ja liikuntapaikkaverkon kehittämisen käytäntöjä tavoitteena on palvella nykyistä suurempaa harrastaja- ja lajijoukkoa tarjoamalla monipuoliset ja laadukkaat liikuntaolosuhteet entistä tasavertaisemmin niin harrastajien, lajien, sukupuolien kuin asuinalueiden näkökulmista.
- Keväällä 2023 aloitettu yhteistyö **liikunnan ja leikin yhdistämisestä sekä puistoalueiden kehittämisessä** huomioi mm. koulujen ja päiväkotien piha-alueet osana lähiliikuntapaikkaverkoston kehittämistä. Liikunnan ja leikin yhdistämisen kehittämiseksi on perustettu poikkihallinnollinen työryhmä (projekti- ja ohjausryhmä), jonka tavoitteena on osaltaan tehdä kartoitusta olosuhteista, jotta koulujen piha-alueet täydentäisivät jatkossa jo olemassa olevaa olosuhteverkostoa. Lisäksi päiväkotien sisätiloihin liittyvää toiminnallista konseptointia kehitetään yhteistyössä kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuuden kanssa.
- Koulujen pihojen kehittämistä koulupäivänaikaisen ja vapaa-ajan liikunnan edistäjinä toteutetaan tällä hetkellä ensisijaisesti uusien koulukohteiden kohdalla. Uusien koulujen hankesuunnitelmissa mm. Linnakaupungin monitoimitalon ja Karhunaukion monitoimitalon hankkeissa on esitetty koulujen piha-alueiden kehittämistä motorisia taitoja kehittäviksi sekä kaikkia kuntalaisia liikuttaviksi kokonaisuuksiksi osana lähiliikuntapaikkaverkon kehittämistä.

- **Skeittiolosuhteita** kehitetään yhteistyössä liikunnan palvelukokonaisuuden, nuoriso- ja tilapalveluiden sekä kaupunkirakentamisen kanssa. Lisäksi kehitystyöhön osallistetaan skeittiryhmää, joka koostuu paikallisista seura- ja yhdistystoimijoista.
- **Pyöräilyä** puolestaan pyritään edistämään yhdessä liikennesuunnittelun kanssa mm. mahdollistamalla pyöräily valikoiduilla kuntoreiteillä, joka osaltaan edistää pyörällä kulkemista. Yhteistyössä Scale Up -hankkeen kanssa päiväkoteihin järjestetään pyöräilykerhoja. Liikennesääntöjen oppimisen ja lasten pyöräilytaitojen edistämisen lisäksi toiminnan tavoitteena on perheiden kannustaminen arkiliikuntaan.
- Lasten ja nuorten matalan kynnyksen harrastamisen alueellinen analysointi ja resursointi
- **Harrastamisen Turun Malli** on konkreettinen esimerkki yhteisvaikuttavasta toimintamallista. Peruskoululaisille suunnattua harrastustoimintaa suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä kasvatuksen ja opetuksen, kulttuurin ja liikunnan palvelukokonaisuuksien sekä nuorisopalveluiden kanssa.
- **Liikkuva koulu -toimintaa** suunnitellaan, kehitetään ja arvioidaan yhteistyössä kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuuden kanssa. Koulut toteuttavat vuosittain Liikkuva koulu -nykytilan arvioinnit sekä koulukohtaiset toimintasuunnitelmat oppilaiden liikkeen lisäämiseksi liikuntapalveluiden ja kasvatuksen- ja opetuksen palvelukokonaisuuden tuella. Arvioinnit käsitellään ja niiden pohjalta muodostetaan kaupunkitasoiset yhteiset tavoitteet sekä luodaan koulukohtaiset toimintasuunnitelmat Liikkuva koulu -toiminnalle. Toimintasuunnitelmien toimeenpanossa osallistetaan lapsia ja nuoria. Osana liikkuva koulu -toimintaa peruskoululaisille järjestetään Liikkuva koulu -hankkeen aikana vakiinnutettuja Liike-kerhoja.
- **Koululiikunnanohjauksen** tarjoamia palveluita suunnitellaan ja toteutetaan vuosittain yhdessä perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen liikuntaa ja terveystietoa opettavien opettajien kanssa. Perusopetuksen oppilaita, lukio-opiskelijoita sekä ammatti-instituutin opiskelijoita osallistuu vuosittain koululiikunnanohjauksen organisoimien liikuntatapahtumien järjestämiseen.
- Alakouluikäisten lasten **Kivaloma kulmilla -toimintaa** järjestetään yhteistyössä kulttuurin palvelukokonaisuuden ja nuorisopalveluiden kanssa syys-, talvi- ja kesälomilla. Toiminnan tavoitteena on tarjota lapsille mieluisaa tekemistä ja erilaisia lajikokeiluja lähellä kotia, turvallisen aikuisen seurassa.

- Liikuntapalveluiden ja **varhaiskasvatuksen** yhteistyön tavoitteena on lisätä lasten liikkumista tarjoamalla mahdollisuuksia liikuntatilojen käyttöön, osaamisen kehittämiseen ja hyvien käytänteiden jalkauttamiseen. Työtä tehdään esimerkiksi varhaiskasvatuksen ydintiimissä yhdessä alle kouluikäisten liikuntapalveluvastaavan ja varhaiskasvatuksen liikunnasta vastaavien yksikönjohtajien kanssa. Yhteistyössä hyödynnetään Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelma-alustaa ja sen työkaluja, kuten nykytilan arviointia, minkä tulosten pohjalta vuosittaiset kehittämistavoitteet valikoidaan. Varhaiskasvatuksen kanssa aloitetaan syksyllä 2024 myös yhteistyöpilotti, joka edistää lasten liikkumista ja motorisia taitoja sekä varhaiskasvatuksen henkilökunnan osaamista liikkumistaitoihin ja niiden havainnointiin liittyen.
- Yhteisöllisyyden kärkihankkeen Liikkuva Turku -osion kohderyhmäkohtaiset toimenpiteet

Turun ilmastopoliitikan päätavoitteina on hiilineutraali kaupunkialue vuoteen 2029 mennessä ja ilmastopositiivisuus siitä eteenpäin (Kv 16.5.2022 103). Liikunnan palvelukokonaisuus tukee kaupungin ilmastotavoitteita tekemällä toimenpiteitä liikuntapaikkojen ja -olosuhteiden energiatehokkuuden parantamiseksi, energian säästämiseksi sekä tekemällä ympäristöystävällisiä ratkaisuja investointeja tehdessä. Turussa on viime vuosina parannettu olemassa olevia ja rakennettu uusia helposti saavutettavia ja ympäristöä vähän kuormittavia liikuntapaikkapalveluja, kuten ulkoilualueita ja lähiliikuntapaikkoja. Muita esimerkkejä liikuntapalveluiden toimenpiteistä ilmastotavoitteiden edistämiseksi ovat mm.:

- Kupittaa jäähallin hukkalämmön mahdollinen hyödyntäminen Veritas Stadionin keinonurmikentän lämmittämisessä
- Impivaaran uimahallin katolle asennettu aurinkopaneelit kesällä 2024
- Siirtyminen ympäristöystävällisiin ja luonnonmukaisiin keinonurmikenttien täyteaineisiin kumirouheen sijaan
- Kuntoreittien ja ulkokenttien energiatehokkuuden parantaminen vaihtamalla valaisimet energiaa säästäviin led-valoihin sekä
- Samppalinnan maauimalan toiminta-ajan lyhentäminen kahdella viikolla kauden lopusta.
- 2025 valmistuvan Kupittaa tekojääkentän osalta tullaan selvittämään mahdollisuus hyödyntää sen hukkalämpöä Kupittaa 5 keinonurmikentän lämmittämiseen.

Valtakunnallinen työ- ja elinkeinoudistus astuu voimaan vuoden 2025 alussa. Uudistuksessa julkiset työvoima- ja yrityspalvelut siirtyvät Työ- ja elinkeinotoimistoista kunnille tai kuntien muodostamille työllisyysalueille. Turun työllisyysalueen muodostavat 23 varsinaissuomalaista kuntaa ja sen vastuukuntana toimii Turku. Työvoimapalveluja uudistetaan tavalla, joka parantaa niiden saatavuutta, saavutettavuutta ja vaikuttavuutta. Liikuntapalvelut edistävät turkulaisten työ- ja toimintakykyä mm. ryhmämuotoiseen liikuntaneuvontaan osallistuvien kautta.

Tunnusluvut

Tunnusluku	Tunnusluvun mittayksikkö	Lähde	Ennuste 2024	Ennuste 2025
Avustusta saaneiden liikunta- ja urheiluseurojen lukumäärä	lkm	Turun kaupungin avustusjärjestelmä	150	156
Alle 20-vuotiaiden osuus turkulaisissa liikunta- ja urheiluseuroissa	%	Turun kaupungin avustusjärjestelmä	45	48
Turkulaisten harrastajien määrä turkulaisissa liikunta ja urheiluseuroissa: alle 7-vuotiaat	lkm	Turun kaupungin avustusjärjestelmä	4 000	4 000
Turkulaisten harrastajien määrä turkulaisissa liikunta ja urheiluseuroissa: 7–11-vuotiaat	lkm	Turun kaupungin avustusjärjestelmä	7 000	7 000
Turkulaisten harrastajien määrä turkulaisissa liikunta ja urheiluseuroissa: 12–15-vuotiaat	lkm	Turun kaupungin avustusjärjestelmä	4 200	4 200
Turkulaisten harrastajien määrä turkulaisissa liikunta ja urheiluseuroissa: 16–19-vuotiaat	lkm	Turun kaupungin avustusjärjestelmä	2 200	2 200
Heikko fyysinen toimintakyky: turkulaiset 5. luokkalaiset (%)	%	MOVE-mittaukset	38	37
Heikko fyysinen toimintakyky: turkulaiset 8. luokkalaiset (%)	%	MOVE-mittaukset	43	42
TEAvisari (terveyttä ja hyvinvointia edistävä liikunta ja sen edellytysten luominen, itsearviointi)	0–100	Terveysten ja hyvinvoinnin laitos: TEAvisari	85	85
Asukkaiden 18–79 v. tyytyväisyys liikuntaolosuhteisiin (kentät, uimahallit ja -rannat, salit, kuntoradat ja ulkoilureitit)	1–5	FCG:n Yhdyskuntatekniset palvelut -kysely	3,95	3,95
Kuntalaisten 18–79 v. tyytyväisyys liikuntapalveluista tiedottamiseen	1–5	FCG:n Yhdyskuntatekniset palvelut -kysely	3,70	3,70
Liikunnan nettomenot / asukas	€	Ratku-raportointiportaali	103,88	103,65
Liikunnan avustusten määrä / asukas	€	Turun kaupungin avustusjärjestelmä / Ratku-raportointiportaali	7,20	7,18

Tavoitteelliset tunnusluvut

Tunnusluku	Tunnusluvun mittayksikkö	Tavoite 2024	Tavoite 2025
Ohjatun toiminnan käyntikerrat yhteensä	lkm	48 000	50 000
Ostettujen ohjaustoimintojen käyntikerrat	lkm	120 000	100 000
Tapahtumien käyntikerrat	lkm	50 000	53 000
Boostii-edun (harrastekortti) käyttömäärät	lkm		12 730
Liikuntapaikkojen käyntimäärä	lkm	1 700 000	1 700 000
Uimalaitosten käyntimäärä	lkm	800 000	900 000
Kausituotteiden myyntimäärä *	lkm	23 300	26 000
Kausituotteiden myyntimäärä *	€	1 230 000	1 373 000
Sarjarannekkeiden myyntimäärä *	lkm	18 300	18 000
Sarjarannekkeiden myyntimäärä *	€	814 000	800 700
Jaettujen vuorojen lukumäärä	lkm	110 000	110 000
Alle 20-vuotiaiden osuus tilavarauksista	%	60	62
Liikuntapaikkojen varausaste arkisin klo 8-16	%	55	55
Liikuntapaikkojen varausaste arki-iltaisoin ja viikonloppuisin	%	70	70
Liikuntapaikkojen asiakaskyselyn keskiarvo	likert (1-5)	4	4

*Liikuntapaikkojen sisäänkäyntituotteiden hinnastouudistus otettiin käyttöön 1.1.2024 → uusi hinnastorakenne poikkeaa aiemmista vuosista vaikuttaen myös tavoitelukuihin

Henkilöstöstrategian toimenpiteet

Painopiste	Tavoite	Toimenpide	Vuosi
Työ lisää hyvinvointia	Sosiaalisen pääoman sekä yhteisöllisyyden lisääminen ja edistäminen	Yhteisten kohtaamisten toteuttaminen ja varmistaminen: esim. virkistyspäivät, Tyhy-toimintaan kannustaminen	2025
Osaaminen ja uudistuminen	Kehittämismyönteisyyden ylläpitäminen	Laajennettu johtoryhmätyöskentelyn kehittäminen: tapaamiset kolme kertaa vuodessa, sisältää vuosisuunnittelun, arvioinnin ja yhdessä suunnitellut työpajateemat Henkilöstön kannustaminen koulutuksiin	2025
Parempi johtaminen	Tiedonkulun varmistaminen	Sisäisen viestinnän kehittäminen: säännölliset yksikkö- ja osastopalaverit, kokoontumiset eri kokoonpanoilla ja tiimeissä, henkilöstön yhteinen vastuu tiedonkulun edistämiseen, kokeillaan henkilöstön omaa uutiskirjettä	2025